

2019. gada 29. aprīlis
Nr. 8 (149)

Pirmsskolas Izglītība

Numura
tēma

- „Atvasīte” nosvin 30 gadu jubileju
- Scenāriji māmiņdienai
- Ceļojums uz Zinību zemi. Scenārijs izlaidumam
- Vērtību izpratnes veidošanās bērībā
Jāņa Menča (sen.) dzīvesstāstā

„Atvasīte” nosvin 30 gadu jubileju

IK INFORMĀCIJA

Jaunjelgavas pirmsskolas izglītības iestādē (PII) „Atvasīte” ar krāšņu un sirsnīgu svētku maratonu nosvinēta iestādes 30 gadu jubileja. Simtiem bērnu saņēmuši audzinātāju mīlošo roku siltumu un devušies lielajā dzīvē. Pēc diviem gadu desmitiem daļa atgriezies jau kā vecāki ar savām atvasēm.

VELTĪJUMS JUBILEJĀ – PAŠSACERĒTA DZIESMA

30 gadu jubileja svinēta ar vērienu. Krāšņi pasākumi iepriecināja iestādes audzēkņus un darbiniekus mēneša garumā. Pirmie ar muzikālu priekšnesumu „Atvasīti” svētkos sveica Aizkraukles Mūzikas skolas audzēkņi, sekoja Seces pamatskolas audzēkņu pārsteigums. „Atvasītes” darbiniekus un audzēkņus iepriecināja vecāku padomes organizētais jubilejas pasākums, kurā piedalījās uguns šova mākslinieks, uz dzīvās uguns tika vārīta zupa, bet vakara noslēgumā debesis iekrāsoja svētku salūts.

Svētku kulminācija bija 30 gadu jubilejas koncerts „Laika upe”, kurā priekšnesumus sniedza visi dārziņa bērni – no mazākajiem grupā „Lapiņa” līdz pat grupas „Zīļuks” audzēkņiem, kuri šoruden sāks skolas gaitas. Bērni dziedāja, dejoja, ar prieku vēroja citu grupu priekšnesumus. Brīvu sēdvietu zālē nebija, audzēkņu vecāki, brāļi un māsas koncertu vēroja, stāvot kājās vai satupuši uz grīdas. Daudziem no viņiem iestādes gaiteni ir labi pazīstami, jo pirms pāris gadu desmitiem viņi paši šeit mācījās. Audzinātāja Solvita Vanaga, ieskatoties vēstures pierakstos, bija sameklējusi dzejolišus, kurus tolaik citēja dažādos svētkos. Vecāki tika aicināti pie mikrofona, lai uzstātos vēlreiz. Koncerta

Publicitātes foto

izskaņā audzēkņi kopā ar audzinātājām vienotās kopīgā, iestādes jubilejai veltītā dziesmā, kuru īpaši šim gadījumam sacerēja mūzikas skolotāja Daiga Broka.

IESTĀDES LEPNUMS – „SENČU ISTABA”

1989. gada 10. februārī Jaunjelgavas bērnudārzs „Atvasīte” no divām ēkām Jelgavas ielā pārcēlās uz jaunām, gaišām telpām Liepu ielā. 30 gadu laikā par pirmsskolas vecuma bērniem rūpējušies 100 darbinieki. Trīs gadu desmitus „Atvasīti” vada Raisa Bataraga, kurai līdzās tikpat ilgi darbojas uzticamā metodiķe Ināra Auziņa. Pienākumus ilgu gadus turpina veikt arī citi iestādes darbinieki.

Šobrīd „Atvasītē” strādā 26 darbinieki: 13 pedagogu un tikpat tehnisko darbinieku. Bērnudārzu apmeklē 110 bērnu. 30 gadu laikā izglītošanas process krasi nav mainījies. Mainās un pilnveidojas atsevišķas mācību formas un metodes, tiek dažādoti darba paņēmieni, kā arī uzklaustas bērnu domas un intereses. Jaunjelgavas novada dome jau septiņus gadus visiem bērnudārza audzēkņiem nodrošina bezmaksas ēdināšanu. Reizē ar šo iniciatīvu, kas stipri atvieglo vecāku izde-

vumus, pieauga izglītojamo skaits.

Dārziņš pēdējo gadu laikā kļuvis gaišāks, veikta renovācija, ar projekta finansējumu ierīkoti jauni un drošāki vārti, izremontētas vairākas grupiņas, sagādātas interaktīvās tāfeles un veikti citi uzlabojumi. Iestādes lepnums ir 1994. gadā izveidotais muzejs „Senču istaba”. Tajā „Atvasītes” audzēkņi svin latviešu tradīciju svētkus, uzzina, kā senie latvieši tika pie maizītes, aplūkojot sētuvi, abru un daudzus citus agrāko laiku rīkus un mēbeles. „Senču istaba” ir vēstures glabātāja. Tā iekļauta pilsētas tūrisma ceļvedī, tādēļ dārziņu bieži apmeklē viesi. Vēstures mantojumu aplūkojusi prezidenta Valda Zatlera kundze Lilita Zatlere, radoraidījuma „Mazpilsētas stāsti” veidotāja Daina Zalcmāne, bērni no novada un Aizkraukles, Liepājas PII, viesi no Lielbritānijas, Indijas, Vācijas un daudzi citi interesenti.

„Viss kolektīvs smagi strādājis, lai „Atvasīte” būtu tāda, kāda tā ir šodien. No 26 iestādes darbiniekiem desmit strādā kopš pārcelšanās brīža. Jauni klāt nākuši pēdējos gados. Esam saliedēta komanda, visi panākumi ir kolektīvs nopelns. Šobrīd mums ir labi padarīta darba sajūta,” atzīst vadītāja Raisa Bataraga.

SCENĀRIJI MĀMIŅDIENAI

PUĶU MĀJAS ATSLĒDZIŅA

3–4 gadus veciem bērniem

DAIGA BROKA,

Jaunjelgavas PII „Atvasīte”

mūzikas skolotāja

Bitīte (skolotāja; ienāk zālē): Kur palikusi mana puķu mājas atslēga? Tūlīt ieradīsies mani draugi kukainīši, mums būs jāsvēic māmiņas svētkos, bet puķu nav!

Skolotāja Daiga: Bitīt, nomierinies! Tūlīt atnāks kukainīši, viņi tev palīdzēs atrast tavas puķu mājas atslēdziņu.

- Deja „Labu dienu” (CD Nr. 2 „Kas tie tādi, dziedātāji?”).
- Deja „Kukainīši”.

Bitīte: Ejam pastaigāt pa pļavu! Varbūt ieraudzīsim arī atslēdziņu.

- Deja „Ejam abi pastaigāt” (Baiba Brice).

Bitīte: Pļavā atslēdziņas nav. Jāpajautā putniņiem. Varbūt viņi to ir redzējuši.

- Dziesma „Dūku, dūku, balodīti” (latviešu tautasdziesma).
- Deja „Kamoliņš” (latviešu tautas dejas).

Bitīte: Arī putniņi atslēdziņu nav redzējuši. Jāpajautā pelītēm.

- Deja ar instrumentiem „Pelītes” (latviešu tautasdziesma):
Pele brauca, rati čikst
Ar to miega vezumiņu:
Šim saujiņa, tam saujiņa,
Mazajam riekšaviņa.

Bitīte: Peles domā tikai par miegu. Pat saulīti aizmidzināja mākoņu gultiņā.

- Pirkstu rotaļa „Saulīte” (Māra

Zelmene. „Mūzika bērniem”, 1. grāmata).

- Dziesma ar kustībām „Spīdi, spīdi, saulīte!” (Validas Veideles teksts un mūzika).

Skolotāja Daiga: Vai, cik spoži spīd saulīte! Visu izgaismo! Re, bitīt, saulīte palīdzēja atrast arī tavu atslēdziņu!

Bitīte: Nu mēs varēsim apsveikt savas māmiņas! Teciet, meitiņas, jūs pa priekšu, es – jūsu pēdiņās!

- Dziesma „Tec, meitiņa, tu pa priekšu” (latviešu tautasdziesma).

- Deja „Viņš nes mums labu ziņu” (CD „Dziesmiņas ar desiņām”).

Visi kopā:

Es savai māmiņai
Kā sirsniņa azotē,
Kā sirsniņa azotē,
Kā puķīte dārziņā,
Kā zirnītis dārziņā.

- Dziesma „Māmiņa” (Vitas Siliņas mūzika un teksts).

Bērni paņem puķes, apsveic un samīļo māmiņas.

VARAVĪKSNE MĀMIŅAI

Bērniem, sākot ar 4–6 gadu vecumu

Visi ienāk zālē un ieņem savas vietas pa krāsām. Paliek stāvoši.

- Dziesma „Saulīti sveiciniet” (Ineses Circenes teksts un mūzika).

Mārīte: Kamēr visi priecājas par pavasari, es došos ceļā un pati pirmā apsveikšu māmiņu svētkos.

Taurenītis: Pagaidi, Mārīt! Ņem mani līdzī! Es arī gribu apsveikt māmiņu!

Bīte: Mazā Mārīte atcerējās, kā māmiņa mācīja atrast ceļu uz mājām. Ļoti vienkārši – pa varavīksni tik uz priekšu vien, un būs mājas. (*Skan mūzika, Mārīte un Taurenītis iet tālāk.*) Mūsu mazie draugi nonāca pie mājas, kur dzīvo varavīksnes sarkanā krāsa. „Kāda skaista, sarkana... Sarkana micīte, sarkanas kurpes kājās, ar sarkanu kabatas lakatiņu vēdinās... sarkanu mēlīti rāda. Sarkani vaidziņi, karstumā piesarkuši. Skaistiņa paklausīga, Guntiņa, ugunsmeitiņa.” (Imants Ziedonis)

Mārīte: Varbūt šeit ir mūsu māmiņas?

Uguntiņas: Nē! Šeit ir mūsu māmiņas!

- Dziesma „Uguntiņa” (D. Brokas mūzika un teksts).
- Deja „Plaukstiņpolka”.

Mārīte un Taurenītis iet tālāk.

Bīte: Šeit dzīvo varavīksnes oranžā krāsa.

Mārīte: Varbūt šeit ir mūsu māmiņas?

Oranžie: Nē! Šeit ir mūsu māmiņas!

- Dziesma „Apelsīns, mandarīns” (D. Brokas teksts un mūzika).

Mārīte un Taurenītis dodas tālāk.

Bīte: Šeit dzīvo dzeltenā varavīksnes krāsa. „Saulē mirdzēja pie debesīm kā dzeltena pankūka ar tādām garšīgām kraukšķošām maliņām. Bītes skrēja kā mazas dzeltenas plastilīna bumbiņas no vienas dzeltenās

pieneses pie otras.” (I. Ziedonis)

Mārīte: Varbūt šeit ir mūsu māmiņas?

Pienenītes: Nē! Šeit ir mūsu māmiņas!

Tev pie rokas, māmuliņa,
Es kā maza pieneņīte,
Dzeltenas man bizītes,
Pienenīšu kleitiņa.

Šūpo mani, māmuliņa,
Pienenīšu ziediņā,
Lai es augu daiļa, skaista
Tā kā pļavas princesīte!

- Dziesma „Pienenīte” (Romualda Kalsona mūzika, Raiņa teksts).
- Rotaļa „Ķiņķēziņi” (Didža Rijnieka CD).

Mārīte un Taurenītis iet tālāk.

Bīte: Varavīksnes zaļā krāsa!

Mārīte: Varbūt šeit ir mūsu māmiņas?

Zaļie: Nē! Šeit ir mūsu māmiņas!

Bīte: „Kādu nakti pilsētā ienāca mežs... Elpa viņam zaļa, uzacis zaļas, kabatas zaļas un pilnas ar zaļiem sienāžiem. Iebāž viņš zaļu roku kabatā un izber zaļus sienāžus pastā, veikalā, uz ielas... Izbirst sienāži pa pilsētu, lec un dzied...” (I. Ziedonis)

- Dziesma „Zaļā dziesmiņa” (Anitas Ozolas mūzika un teksts).
- Deja „Jūgsim cūciņu silitē” (latviešu tautas dejas).

Mārīte un Taurenītis dodas tālāk.

Bīte: Varavīksnes zilā krāsa!

Mārīte: Varbūt šeit ir mūsu māmiņas?

Zilie: Nē! Šeit ir mūsu māmiņas!

Bīte: „Sanāca kopā visas pasaules zirgi un nolēma, ka mūžīgais zirgs

būs ilgu un cerību krāsā – vizbuļu, hiacintu un neaizmirstu zils. Visur tur, kur cilvēks uz pasaules ilgojas, tur viņam jābūt klāt, tāpēc zilajam zirgam deva zilus spārnus un nosauca par Zilo Cerību Zirgu.” (I. Ziedonis)

Es jau varu paciesties,
Es varu pagaidīt.

Es zinu –

Būs māmiņa mājās tūlīt.

Bet kāpēc pie loga skraidu,

Bet kāpēc tik ļoti es viņu gaidu?

Kad esam ar māmiņu kopā abi,

Tad mums ir ļoti, ļoti labi!

- Dziesma „Zilā krāsa miļā māsa” (I. Circenes mūzika).

Mārīte un Taurenītis iet tālāk.

Bīte: Violetā varavīksnes krāsa!

Mārīte: Varbūt šeit ir mūsu māmiņas?

Violetie: Nē! Šeit ir mūsu māmiņas!

Tētis šodien brauc uz tirgu
Nopirkt ceriņkrāsas zirgu.

Saka brālis, saka māsa:

Zirgs būs violetā krāsā.

Violetas dzegužpuķes,
Violetas kaķpēdiņas,
Violetu debesmannu
Mamma vāra vakariņas.

Violetas kurpes, šalle...
Violetā ir bez gala!
Saulē rietot, violeta
Atmirdz visa debess mala!

- Dziesma „Klusītēm, klusītēm” (Ivetas Kraševskas teksts un mūzika).

Mārīte: Skatieties – saulīte smaida!

Taurenis: Šeit ir mūsu mājas! Šeit ir mūsu ģimene!

- Dziesma „Maza mārīte” (V. Siliņas mūzika, Antras Leines teksts).

1. bērns:

Pie māmiņas es uzaugu,
Kā puķīte ziedēdama:
Ar puķīti rotājos,
Saulītē sildījos.

Mazā Mārīte atcerējās, kā māmiņa mācīja atrast ceļu uz mājām. Ļoti vienkārši – pa varavīksni tik uz priekšu vien, un būs mājas.

Mūsu mazie draugi
nonāca pie mājas,
kur dzīvo varavīksnes
sarkanā krāsa.

2. bērns:

Man māmiņa tā auklēja
Kā saulīte košu ziedu:
Ietīdama, iztīdama
Baltos linu palagos.

Visi:

Māmiņas rokas vēju glāsta,
Māmiņas rokas sauli nes,
Nav par tavām rokām labām
Siltākas uz pasaules.

3. bērns:

Tu mīlā, mīlā māmiņa,
Es mīlu tevi kā nevienu,
Tu esi manim dārgāka
Par saulīti un baltu dienu.

4. bērns:

Mana mīļa māmuliņa
Mani mīļi audzināja:
Pati māte dubļus brida,
Mani nesa rociņā.

5. bērns:

Saulīt mīļa, māmiņ jauka,
Abas viena labumiņa:
No saulītes silti rīti,
No māmiņas mīļi vārdi.

6. bērns:

Šuj, māmiņa, man krekliņu
Deviņām vīlītēm,
Devītā vīlītē
Liec man gudru padomiņu.

7. bērns:

Novij man, māmuliņa,
Visu puķu vainadziņu.
Liec manā galviņā
Visu gudru padomiņu.

- Dziesma „Pulksteņtaka” (Daces Robules teksts un mūzika).
Skan mūzika. Skolotājas izdala bērniem dāvaniņas vecākiem. Bērni sveic viņus.

Scenārijos izmantotas latviešu tautsdziesmas un pašsacerēta dzeja.

SCENĀRIJS IZLAIDUMAM

Ceļojums uz Zinību zemi

DAIGA BROKA,
Jaunjelgavas PII „Atvasīte”
mūzikas skolotāja

Bērni pa pāriem ienāk zālē polonēzē, paklanās pret vecākiem un nostājas puslokā.

Saulīte spīd visiem, visiem –
Sīkiem, likiem, dižiem, staltiem,
Lieliem, maziem, melniem, bal-
tiem,

Taurenītim smilgas galā, zvirbu-
ļiem un lakstīgalām,

Zivīm straucha sudrabā, gliemežvā-
kam gudrajam.

Nosaukt visus, ko es mīlu? Ak, pa-
saulīt!

To grūti izdarīt.

Māmiņu, tēti, maziņo māsu,

Ļavas ziedus, pilsētu savu, upes
un kokus,

Savus draugus un viņu jokus.

Uldis Polis-Polītis

- Deja „Ciku caku Circenītis”
(dziesma no CD „Dziesmas gada
garumā”, popgrupa „KI-KI”).

Kas bija mums blakus, kad augām,
Kad solīti pirmo spērām,
Kad ceļu pie draugiem mērojām?

- Tie tētis un māmiņa bija!
- Tā omīte bija un opītis!

- Dziesma „Māmiņ, šodien svētku
diena” (Ivetas Kraševskas mūzika
un teksts).

*Bērni sveic vecākus, atnāk un no-
stājas puslokā.*

Ceļš nebūs viegls, jums būs jāiztur dažādi pārbaudījumi. Es zinu, ka jūs visu to veiksmīgi paveiksiet.

Balss: Nu jūs esat jau lieli. Lellēm un lāčiem jānāmj atā un jādodas uz Zinību zemi!

Bērni: Uz Zinību zemi? Kur tas ir?

Balss: Tā nav tālu un nav arī tuvu. Tur var nokļūt ar kuģi. Ceļš nebūs viegls, jums būs jāiztur dažādi pārbaudījumi. Es zinu, ka jūs visu to veiksmīgi paveiksiet.

- Deja „Jūra” (improvizācija ar atbilstīgu mūziku).

Audzinātājas uzliek galvā jūrnieku cepures – top par kapteiņiem.

1. kapteinis: Kuģis gatavs ceļojumam!

2. kapteinis: Ieņemam vietas!
Visi sasēžas kuģī.

- Dziesma „Jūriņ’ prasa smalku tīklu” (skan mūzika, bērni ritmā šūpojas).

1. kapteinis: Uzmanību, uzmanību, mums tuvojas vētra! (*Vētras fonogramma.*)

„Izpeld” Zelta Zivtiņa (skolotāja aiz aizslietņa kustina Zelta Zivtiņu un runā.

Zelta Zivtiņa: Kas traucē manas valstības mieru?

2. kapteinis: Atvaino, Zivtiņ, ka mēs traucējam tavu mieru, bet šis kuģis ar bērniem dodas uz Zinību zemi.

Zelta Zivtiņa: Uz Zinību zemi var doties tikai tādi bērni, kuri grib mācīties, pazīst burtus, lasa, raksta, rēķina.

1. kapteinis: Mūsu bērni daudz ko prot. Paklausies, Zivtiņ!

Mācos nu burtiņus tur un te,
Burtiņš pie burtiņa – zilbīte.
E un S – ES, T un U – TU,
Vēl nedaudz – un raiti jau lasīšu.

Tā nu vingrinos dienu no dienas
Gan kopā ar omīti,
Gan gluži viena.
Un tā pamazām, ak, tavu joku –
Pēc pāris nedēļām lasīt jau protu!

- Dziesma „Ābece” (Andris Riekstiņš, Ināra Šteinberga. CD „Pasaka par burtiņiem”).

Cipariņi, ķipariņi,
Kur ir noslēpušies viņi?
Aši, knaši rokā tveru,
Visus rindā ātri veru.

To, ko vajag, paņemu,
Saskaitu un atņemu;
To, ko ne, to malā lieku,
Visu izdaru kā nieku.
Cipari ir draugi man,
Tā es saku jums – jā gan!

- Dziesma „Grūti rēķināt” (Māra Zelmene. „Mūzika mazajiem”, 1. grāmata).

Zelta Zivtiņa: Es jums dodu atļauju tālākam ceļojumam.

- Dziesma „Laimīgā zeme” (CD „Kas tie tādi dziedātāji?”).

2. kapteinis: Mums jādodas tālāk. Turpināsim ceļu!

- Deja „Plaukstīņpolka” (latviešu tautas dejas).

Bērni nodejo un iet uz kuģi apsēsties.

1. kapteinis: Uzmanību, uzmanību! Pa kreisi no borta redzu Pasaku salu.

Iznāk Karalis ar nesasmīdināmo Princesi (1. jaunākās grupas skolotāja un viņas palīgs).

Karalis: Lūdzu, palīdziet manās bēdās! Mana meita jau četrus spaiņus asaru ir pieraudājusi. Es gribu, lai viņa beidzot sāk smieties.

- Dziesma ar kustībām „Ķiņķēziņi” (Didža Rijnieka CD).

Princese sāk smieties.

Karalis: Paldies! Jūs izārstējāt manu princesi! Te jums būs burvju

stabulīte, gan jau ceļā noderēs. Ja būs vajadzība, uzspēlējiet!

Jūras mūzika.

1. kapteinis: Pa kreisi no borta redzu Bagātību salu. Izskatās, ka tur apmetušies pirāti.

- Pirātu dejas (mūzika no „YouTube”: Latvijas „Eirovīzijas” dziesma “Wolves of the Sea”, apvienība “Pirates of the Sea”. Dejo divas skolotājas).

1. pirāts (skatās kartē): Te kaut kur jābūt apslēptai lādei.

2. pirāts: Dod man karti! (Paņem, skatās...) Te rakstīts... Četri soļi pa kreisi...

1. pirāts: Četri soļi uz priekšu...

2. pirāts: Četri soļi pa labi...

Abi pirāti: Rokam, te būs! Rokam! (Atrod lādi, mēģina attaisīt, strīdas, velk lādi uz kuģa pusi.)

Skan stabulīte. Pirāti lec uz vienas kājas, sāk lūgties, lai beidz spēlēt, – atdošot lādi.

2. kapteinis: Mēs jums pasūtījām helikopteru. Kāpiet iekšā un dodieties apskatīt plašo pasauli! Varbūt atradīsiet sev citu, labāku darbu.

- Dziesma „Helikopters” (Imanta Pauras mūzikas CD).

2. kapteinis: Lāde ir aizslēgta. Ņemsim to līdzī uz Zinību zemi! Gan jau Zinību feja prātīs to atvērt.

1. kapteinis: Uzmanību, uzmanību, mēs esam nonākuši Zinību zemē!

2. kapteinis: Re, Zinību feja mūs jau gaida!

Zinību feja: Labdien, bērni! Laipni aicināti manā zemē! Malači, jūs esat uzveikuši visas grūtības un izturējuši pārbaudījumus. Manā zemē var ciemoties tikai tie bērni, kuri ir gatavi mācīties un nebaidās no grūtībām. Manā lādē bija kaut kas, kas domāts jums, bet lāde ir pazudusi...

1. kapteinis: Mēs to atņēmām pirātiem.

Zinību feja: Paldies, ka jūs atradāt manu lādi! Es to varēšu atvērt tikai tad, ja jūs visi iedomāties kādu vēlēšanos.

- Dziesma „Katram mazam putniņam” (D. Rijnieks).

Zinību feja: Lūk, lāde atvērās! Šodien jūs atvadāties no Bērņības zemes, un rudenī jūs gaidīs skola. (Zinību feja aiziet apsēsties.)

- Dziesma „Sveiki, draugs!” (Lolitas Saulietes teksts un mūzika).

Skola – vārds ar bērnu smiekliem,
Stunda – darba gaitā sauc.
Mācīties – nav vārds no viegliem,
Smagu soļu jāliek daudz.

Paliec sveika, bērnu sēta,
Tu mūs lielus audzināji!
Skolas zvana zvanīšana
Tagad vedīs tālāk mūs.

Paliec sveika, bērnu sēta,
Lai nāk citi ciemoties!
Ābecīte vaļā vēta,
Un par glāstiem – mīļš...
Visi bērni: PALDIES!

- Dziesma „Atā!” (I. Kraševskas mūzika un teksts).

1. audzinātāja: KO vēlēsim saviem mīļajiem ceļotājiem? Pienācis ceļavārdu laiks.

2. audzinātāja: Vēlēsim LAIMI.

1. audzinātāja: Kas tā laime tāda ir?

Kurš to vaigā redzējis?

Ja otrreiz satiktu, vai pazītu?

2. audzinātāja: Vēlēsim PRIEKU.

1. audzinātāja: Kas ir prieks, un kāds ir tā sākums?

Varbūt prieks sākas ar smaidu?

Varbūt prieks sākas ar dziesmu?

2. audzinātāja: Novēlēsim saviem bērniem GRŪTUMU.

Un prasmi, kā pie tā tikt.

1. audzinātāja: Tad viņi zinās, kā plaukst smaids.

Zinību feja: Šajā lādē jums ir dāvanas no Bērņības zemes. Aicināšu palīgā Bērņības zemes feju, lai viņa man palīdz jums izdalīt dāvanas.

Bērņības zemes feja (vadītāja) kopā ar Zinību feju dala apliecības un grāmatas absolventiem.

Scenārijā izmantota pašsacerēta dzeja.

Vērtību izpratnes veidošanās bērībā Jāņa Menča (sen.) dzīvesstāstā

ELFRĪDA KRASIŅA,
Dr. paed.

Bērībā gūtie iespaidi un pieredze ir neizdzēšami visa mūža garumā. Tie liek pirmo pamatu tālākai vērtīborientācijai. To apliecina arī Jāņa Menča atmiņas.

Mīlestība un līdzjūtība pret saviem tuviniekiem: „man kā četrgadīgam vai piecgadīgam puikam sirds neizsakāmi sažņaudzās un bija karsti jāraud līdzī mātei, kad dzirdēju vecsmātes skaļo bāršanos”, jo māte rūpīgi ar karstu ūdeni izmazgājusi maizes abru un maize vairs nerūgst bez ierauga (Mencis, 2004:263). Vecāki bieži neizdomājas, kādu iespaidu uz bērna emocijām atstāj konfliktsituācijas ģimenē, kaut arī tās veidojas reti.

Spilgti atmiņā palicis vectēvs, jo „viņam vienīgajam šad tad atlika laika darboties ar mani: no alkšņu mizas veidot ogu kārbīņas un taures, no kārklu mizas – skaņu svilpes, no upes ašķiem – peldsaišķus, no labi izmīcīta māla – suni, kaķi, zirgu”. Kad Ziemassvētkos pienāk ziņa, ka vectēvs nomiris... „labi, ka neviens nav pamanījis, ka visu vakaru tumsā sēž un raud vectēva mīļais „dēlēns”...” (Mencis, 2004:270). Tas apliecina, cik svarīga bērna dzīvē ir kontaktēšanās ar vecvecākiem, viņu dzīves pieredze un uzmanība. Mūsdienās skolotājam bieži nākas pamanīt bērna pārdzīvojumus. Pret to jāizturas iekšīgi, aicinot bērnu uz individuālām pārrunām, palīdzot ar padomu, mierinošu vārdu. To J. Mencis atzīmē arī savā pēdējā intervijā Indrai Imbovicai: „Ne tikai aizvainojums, sevišķi nepelnīts, bet arī

bēdas, kas piedzīvotas agrā bērībā, paliek atmiņā uz mūžu.” (Imbovica, 2014:22) No šīs pieredzes viņš mācījies vēlākos gados būt uzmanīgs izteicienos, „jo nekad taču nevar zināt, cik lielā mērā tu vari kādu bērnu aizvainot”.

Bērns novēro arī sadzīves tradīcijas – un cenšas tās atdarināt. Mencis atceras: „Aizgājis uz skolu, droši piekļāvēju pie klases durvīm un devos cauri visai klasei [...] pie tur sēdošā skolotāja un reizē ar „labdien” sniedzu viņam roku. Tikai vēlāk uzzināju, ka ar skolotāju nav jāsviecinās tā, kā to darīja mājās kaimiņi un ciemiņi.” (Mencis, 2004:267) Sveicināšanas paradumu viņš centās iedzīvināt gan skolā, gan augstskolā.

Kā jauniešiem arī augstskolā mācīt uzvedības kultūru? Lūk, kā to darīja J. Mencis: „Esmu paveicāks pasniezdzējs – vai tāds gan *svešam* studentam būtu jāsviecinās? Tad es to zelli apturu, atvainojos un doodu roku” (Mencis, 2004:375) – pēc stāstījuma Kaivai Desmitniecei. Nākamreiz studentam tas vairs nav jāatgādina.

Bieži pieaugušie ar netaktiskām piezīmēm cenšas vērsties pret bērnu nepieklājīgu uzvedību. No atmiņu epizodes varam mācīties, kā kādreiz pamācību izteica nepazemojot. „Kad sešgadīgais Arvis, satiekoties ar pagasta skrīveri, sveicinot nenoņem cepuri, skrīveris pajautā: „Vai tev, puisīt, zem cepures ir putniņi paslēpušies?” – „Nē, nav.” – „Bet tomēr noņem cepuri un paskaties!...” Protams, putniņus tur neatrodu, taču sāku aptvert, ka sveicinot – un pie tam telpā – cepure jānoņem.” (Mencis, 2004:265) Šī epizode rada pedagoģiskas pārdomas, ka

„skolēnu un jauniešu t. s. nepieklājīgas uzvedības izskaidrojums lielākoties ir tas, ka viņi nav mācīti, radināti, viņi īsti nezina, kas ir citāda uzvedība” (Mencis, 2004:266). Lai izvēlētos īstos vārdus, kas vainīgajam pašam liktu aizdomāties, ko viņš izdarījis nepareizi, mūsdienās esam kļuvuši pārāk nervozi, neiecietīgi, bez humora un izdomas.

Ja bērņā kopš mazām dienām ieaudzina godīgumu, tas kļūst par paradumu. To apliecina atmiņu epizode ar atrasto desmitlatu naudaszīmi. „Šķiet, ka diviem puikām par tādu laimi te nebūtu daudz ko domāt. Taču mēs abi vienlaicīgi un neapšaubāmi secinām, ka nauda jāatdod skolotājam” – un nauda atrod zaudētāju (Mencis, 2014:276). Kā šādā situācijā rīkotos mūsu skolēni?

Aktuāla vērtībuzglītības problēma – attieksme pret alkoholu. J. Mencis atceras: „Varu ar lepnumu atzīmēt, ka pirmo reizi alkoholam pieskāros (un ar saprātu!) tikai pēc institūta beigšanas. Laukos pat Līgodienās neliku ne alu pie mutes. Par to varu pateikties tam, ka jau pamatskolas 4. klasē, iestājoties tolaik Latvijā populārā Cerību pulciņā un saņemot pie krūtīm piesprausto spožo saulīti, devu solījumu atteikties no alkoholiskiem dzērieniem. Žēl, ka tagad Latvijā uz to jaunieši netiek pietiekami rosināti.” (Mencis, 2004:293) Pārliecināt ir jāprot! Pašreiz rodas iespaids, ka gan ģimene, gan skola izliekas neredzam šo problēmu vai cer, ka tā atrisināsies pati no sevis. Bezdarbs laukos problēmu vēl vairāk saasina. Pabalstu sistēma no darba un pienākuma atradina.

Laikraksta „Izglītība un Kultūra” elektroniskais pielikums „Pirmsskolas Izglītība”
Izdevējs: SIA „AB konsultants”
Vienotais reģistrācijas numurs: 40103361805

Latvijas Republikas UR
masu informācijas līdzekļa
reģ. apl. Nr. 000701313
Redakcijas adrese: Dzirnauva iela 21 Rīgā, LV-1010; tālr.: 67096393;
e-pasts: redakcija@izglitiba-kultura.lv
www.izglitiba-kultura.lv

Redaktore: Vita Pļaviņa
Korektore: Zigrīda Purvlice
Datorgrāfiķe: Linda Prātniece
Vāka ilustrācija:
Lapmežciema pamatskolas pirmsskolas izglītības iestādes audzēkņa darbs